

การสร้างสรรคจิตรกรรมร่วมสมัยจากภาพทังกา
ในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต
The Creation of contemporary painting from thangka in
Tibetan Vajrayana Buddhism

ชลนาถ วงศ์เวศราช

ศิริศักดิ์ อภิศักดิ์มนตรี, พระอธิวัฒน์ ธรรมวัฒน์ศิริ, เทพประวิณ จันทร์แรง

Chonlanat Wongwasaraj

Sirisak Apisakmontree, Phra Athiwat Thammawatsiri, Thepprawin Chanraeng

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus

ฉลองเดช คูphanumat

chalongdej Kuphanumat

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chinag Mai University

Corresponding Author, E-mail: chonlanat.w@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ศึกษา แนวคิด ความเชื่อ ระบบสัญลักษณ์ในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต 2) ศึกษารูปแบบภาพจิตรกรรมทังกาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต และ 3) สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยจากการศึกษาจิตรกรรมทังกาแบบทิเบต เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ศิลปะ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาพวาดจิตรกรรมแบบภาพม้วนที่แสดงรูปพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ ธรรมบาล บุคคลสำคัญหรือเรื่องราวด้านพระพุทธศาสนา โดยใช้เป็นเครื่องมือถ่ายทอดพระธรรมคำสอนต่าง ๆ จิตรกรรมทังกาเป็นพุทธศิลป์ที่ใกล้ชิดกับชาวทิเบตมาก ปรากฏอยู่ในศาสนสถาน อาคารบ้านเรือน และของประดับตกแต่งบ้านที่ฆราวาสทุกระดับชั้นมีไว้ในครอบครอง

2) ลักษณะทางรูปแบบศิลปกรรมของจิตรกรรมทังกามีความโดดเด่นทั้งในรูปสัญลักษณ์เชิงสัญลักษณ์และเนื้อหาพุทธปรัชญา โดยสามารถสรุปรูปแบบทางศิลปกรรมได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ จิตรกรรมทังกาแบบภาคกลางและจิตรกรรมทังกาแบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งทั้ง

สองมีรูปแบบร่วมกันคือ จิตรกรรมทิเบตที่ถูกพัฒนาจนมีรูปแบบของตนเองตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 สามารถแบ่งออกได้ 4 ประเภท คือ พระพุทธรเจ้า พระโพธิสัตว์ ธรรมบาล และบุคคลสำคัญ

3) การสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัย มีจำนวน 9 ภาพ เกิดจากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับภาพทั้งภายในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต และนำมาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยโดยใช้รูปแบบนามธรรมและกึ่งนามธรรม โดยมีแนวคิดและเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ พระพุทธรเจ้า พระโพธิสัตว์และธรรมบาล

คำสำคัญ : วัชรยาน, จิตรกรรมทั้งกา, จิตรกรรมร่วมสมัย

Abstract

This research aims to achieve three objectives 1) study the concepts, beliefs, and symbol systems of Vajrayana Tibetan Buddhism, 2) study the patterns of Vajrayana Tibetan Thangka Buddhist paintings, and 3) create the contemporary paintings influenced by Vajrayana Tibetan Buddhist Thangka Painting. It is a research project on creative arts.

The research found that 1) Thangka is a scroll painting, showed Buddha, Bodhisattva, Thammaban, the figures or the stories of Buddhism. This painting aims for representing Dhamma and the Teachings. Thangka Buddhist art is influenced to Tibetan people which is displayed in religious places, buildings, and decorations of all society member. 2) The patterns of Thangka arts are outstanding for appearance, symbolic color, and Buddhist philosophy. The summary showed that the art patterns are from the central region Thangka paintings and the Northeast region Thangka paintings. The combination of arts is original Tibetan paintings since the 17th century and types of paintings are Buddha, Bodhisattva, Thammaban, the figures of Buddhism. 3) The creation of contemporary art is nine paintings inspired by the knowledge synthesis of Vajrayana Tibetan Buddhist Thangka Painting. These paintings are abstract and semi-abstract arts. Concepts and contents of paintings are connected to Buddha, Bodhisattva, and Thammaban.

Keywords: Vajrayana, Thangka painting, Contemporary painting

บทนำ

“ทังกา” หรือ จิตรกรรมทังกา (Thangka painting) ตรงกับความหมายในภาษาไทยว่า “พระภู” (ปิยะแสง จันทวงศ์ไพศาล, 2558: 319) พจนานุกรมภาษาทิเบต-อังกฤษให้ความหมายว่า เรียบ แบน และระนาบ ซึ่งแสดงถึงคุณลักษณะทางกายภาพของงานจิตรกรรม มีนัยหมายถึงภาพวาดที่เป็นแผ่นเรียบๆ ในภาษาอังกฤษพบการสะกดคำนี้ไว้หลายแบบ ได้แก่ Tangka, Thanka และ Tanka บางครั้งก็ใช้คำว่า “ทังกู” (Than sku) หรือ “กูทัง” (Sku than) แทนคำว่า ทังกา มีความหมายถึงภาพหรือสิ่งที่สื่อถึงเทพบนผืนผ้าหรือกระดาษ (Sarat Chandar Das, 1970: 568) ทังกาเป็นงานจิตรกรรมบนผ้าฝ้ายหรือบนผ้าไหมมีนัยหมายถึงศาสนแห่งบันทึก (recorded message) สามารถม้วนเก็บได้ง่ายจึงทำให้นำติดตัวไปสถานที่ต่างๆ ได้ ผู้แสวงบุญนิยมนำภาพดังกล่าวม้วนเก็บไว้ติดตัวในยามที่เดินทางออกจากหมู่บ้านไปต่างถิ่น เรียกจิตรกรรมทังกาอีกอย่างหนึ่งว่า “ภาพจิตรกรรมแบบม้วนแขนง (Scroll-painting)” ด้วยเหตุนี้จิตรกรรมทังกาจึงหมายถึงภาพวาดจิตรกรรมแบบภาพม้วนที่แสดงรูปพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ รูปเคารพอันศักดิ์สิทธิ์ หรือเรื่องราวด้านพระพุทธศาสนามีจุดประสงค์เพื่อสื่อพระธรรมคำสอนไปสู่ผู้ปฏิบัติ จิตรกรรมทังกาเกิดขึ้นในวัฒนธรรมพุทธศาสนาวัชรยานพบได้ทั้งในประเทศทิเบต จีน ภูฏาน อินเดีย และเนปาล (ลลิตา ชัยสกุล, 2554: 1) การเดินทางของพุทธศาสนาเข้าสู่ดินแดนทิเบตโดยผสมผสานเข้ากับ ความเชื่อท้องถิ่นดั้งเดิมคือศาสนาเฟิน (Bon) ซึ่งมีลักษณะของการนับถือผี นิยมการทรงเจ้า เกี่ยวโยงกับธรรมชาติโดยมีการนำพิธีกรรมของศาสนาเฟินมาเป็นส่วนหนึ่งในการเผยแพร่พุทธศาสนา ความสำคัญของภาพจิตรกรรมทังกานี้ปรากฏให้เห็นชัดเจนอยู่ในตำนานทังกา (ปิยะแสง จันทวงศ์ไพศาล, 2558: 74) อธิบายว่า ทังกาเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยพุทธกาลครั้งนั้นพระเจ้าพิมพิสาร (King Bimbisara) กับพระเจ้าอูตยัน (King Udrayana) เป็นพระสหายที่เปี่ยมด้วยมิตรไมตรีและมักส่งของขวัญอันล้ำค่าแก่กันและกันครั้งหนึ่งพระเจ้าอูตยันส่งอัญมณีล้ำค่าแก่พระเจ้าพิมพิสาร ทำให้พระเจ้าพิมพิสารตัดสินใจมอบภาพวาดซึ่งเป็นภาพเหมือนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแก่พระเจ้าอูตยันสร้างความปลาบปลื้มพระทัยให้แก่พระเจ้าอูตยันยิ่งนัก

จิตรกรผู้วาดภาพทังกาจึงต้องฝึกฝนการวาดมานานหลายปีจนมีความเชี่ยวชาญและแม่นยำในการใช้ เส้น สี น้ำหนัก และรวมไปถึงมีจิตสมาธิอัน แน่วแน่ สงบนิ่ง ประการสำคัญก็คือการวาดภาพทังกาเป็นเช่นเดียวกับการศึกษาธรรมะของพระพุทธศาสนา จิตรกรผู้วาดไม่สามารถสร้างสรรค์ภาพจากการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจของตัวเองและไม่สามารถจินตนาการตามความคิดของตนเองได้ วาดภาพทังกาจึงต้องอาศัยการสอนจากครูผู้เป็น ครูของงานจิตรกรรมภาพทังกา จึงจะสัมฤทธิ์ผลได้ ประการสำคัญอีกอย่างนั้นคือความเข้าใจในภาพจิตรกรรมทังกา ไม่สามารถใช้เกณฑ์การมองภาพจิตรกรรมแบบตะวันตกได้เพราะทังกาไม่ใช่เป็นการวาดด้วยการเล่าเรื่อง

แบบเหมือนจริงไม่ใช่การมุ่งสะท้อนความจริงเชิงสัจธรรมและไม่ใช่การวาดแบบงานสร้างสรรค์ด้วยเทคนิคทางสีแบบตะวันตกที่ประกอบขึ้นจากเทคนิคการวาดลงบนแผ่นไม้ หรือผ้าใบแต่เป็นการวาดภาพในเชิงอุดมคติที่สร้างสรรค์ขึ้นจากจิตใจอันศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา (ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล, 2558: 312)

จิตรกรรมทั้งกาโดยส่วนใหญ่มักมีการใช้การวาดระบายสีลงบนผืนผ้าไหมหรือผ้าฝ้าย นอกเหนือจากนั้นยังมีจิตรกรรมทั้งกาบางส่วนที่มีการสร้างสรรค์บนวัสดุอื่นๆ เช่น ทั้งกาแบบพิมพ์ ทั้งกาแบบเย็บปัก ทั้งกาแบบโลหะหรือทั้งกาแบบแผ่นหนัง (Shiv Kumar Sharma, 1994: 73) ปัจจุบันด้วยรูปแบบของพุทธศิลปกรรมแบบทิเบต เช่น พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ ธรรมบาล และเทพผู้พิทักษ์ ที่มีลักษณะที่เฉพาะเพื่อสื่อถึงพุทธปรัชญาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบตมีลักษณะรูปลักษณ์ที่แปลกตาจึงสร้างความสับสนสงสัยให้แก่ผู้พบโดยเฉพาะชาวไทยที่นับถือพุทธศาสนาเถรวาทและทำให้เกิดความเข้าใจผิดอยู่บ่อยครั้งเกี่ยวกับพุทธศาสนาวัชรยานว่าเกี่ยวข้องกับเวทมนต์ คุนไสย หรือพุทธศิลปกรรมบางชิ้นแสดงออกถึงการลบหลู่ดูหมิ่นพุทธศาสนา

จากทัศนะทั้งหมดที่แสดงมา ผู้ศึกษาเห็นว่าในปัจจุบันการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานจิตรกรรมทั้งกาในประเทศไทยยังมีอยู่น้อยและผู้ศึกษาเห็นว่าจิตรกรรมทั้งกาเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงพุทธปรัชญา ระบบสัญลักษณ์ในพุทธศาสนาวัชรยานและการแสดงออกทางทัศนธาตุในทางศิลปะ สามารถศึกษาเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบตและสามารถเข้าใจถึงคุณค่าที่แฝงอยู่ภายในของการสร้างสรรค์จิตรกรรมทั้งกา ด้วยเหตุนี้ในการศึกษาครั้งนี้จึงเสนอหัวข้อวิจัย “การสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัยจากภาพทั้งกาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต” ศึกษาเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด และพุทธปรัชญา ตลอดจนระบบสัญลักษณ์ของพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบตโดยทั่วไป รวมทั้งศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับ แนวความคิด ความเชื่อ และรูปแบบภาพจิตรกรรมทั้งกาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต จากมูลนิธิพันดารา มูลนิธิวัชรยานและวัดโพธิ์เย็น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยจากการศึกษาจิตรกรรมทั้งกาแบบทิเบต และเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวคิด ความเชื่อ รูปแบบตลอดจนระบบสัญลักษณ์ของพุทธศาสนาวัชรยานในทิเบตซึ่งสามารถเป็นแนวทางการสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัยและเป็นที่คาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจการศึกษาพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบตรวมถึงแวดวงศึกษาจิตรกรรมร่วมสมัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา แนวคิด ความเชื่อ ระบบสัญลักษณ์ในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบภาพจิตรกรรมทั้งก้าในประเทศไทย
3. เพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยจากการศึกษาจิตรกรรมทั้งก้าแบบทิเบต

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ศิลปะ (Creative Art Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการศึกษาอยู่ 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การดำเนินการวิจัยส่วนนี้ เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์ศิลปะ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทำการเก็บข้อมูลทั้งภาคเอกสารและภาคสนามในพุทธสถาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการจำแนกไปตามเรื่องราวและรูปแบบของงานศิลปะ ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) รวมทั้งอธิบายตีความตามเนื้อหาสาระที่ปรากฏอยู่ในงานพุทธศิลปกรรมเหล่านั้น เพื่อให้ได้ความรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคติความเชื่อ แนวคิด รูปแบบและกรรมวิธีการสร้างจิตรกรรมทั้งก้าแบบในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต

ส่วนที่ 2 การสร้างสรรค์งานศิลปกรรมโดยนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยส่วนที่ 1 มาเป็นแรงบันดาลใจและแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน รวมไปถึงการบันทึก รวบรวม ข้อมูล การค้นคว้าทดลอง ตลอดจนกระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ดังนั้นการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมในครั้งนี้เป็นการใช้ความรู้จากการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยจากการศึกษาจิตรกรรมทั้งก้าในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบตโดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย หนังสือ บทความ ที่เกี่ยวข้อง ที่ได้มีศึกษาไว้แล้ว บทความวิจัยจากสื่อต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบันและเชื่อถือได้ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับข้อมูลการวิจัยและนำมาเรียบเรียงตามวัตถุประสงค์

2. ทำการวิเคราะห์รูปแบบภาพจิตรกรรมทั้งก้า ที่เก็บรักษาไว้ที่มูลนิธิพันดาราและวัดโพธิ์เย็น อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นของผู้วิจัย โดยมุ่งให้ตอบสนองตามวัตถุประสงค์และปัญหาที่ต้องการทราบ

3. นำข้อมูลเสนอและแบบร่างสำหรับขั้นตอนการสร้างสรรค์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอคำชี้แนะในส่วนต่าง ๆ เพื่อนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

4. สร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัย

5. ตารางแผนการดำเนินงานวิจัย

ตารางที่ 1 ส่วนที่ 1 ตารางการวิจัยจิตรกรรมทั้งกาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต โดยศึกษาประวัติความเป็นมา คติความเชื่อ แนวคิด รูปแบบทางศิลปกรรมและกรรมวิธีการสร้างจิตรกรรมทั้งกาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต

แผนการดำเนินงาน	6 เดือน					
	1	2	3	4	5	6
1. ขั้นเตรียมการ						
- กำหนดปัญหา	/					
- การศึกษาข้อมูลภาคทฤษฎี	/					
- การศึกษาข้อมูลภาคปฏิบัติ	/					
2. ขั้นการออกแบบ						
- กำหนดรูปแบบ		/				
- ทฤษฎี/ปฏิบัติ		/				
- เขียนเค้าโครง		/				
3. ขั้นดำเนินการ						
ขั้นตอนการเก็บข้อมูล			/			
- ขั้นตอนการค้นคว้าภาคสนาม			/	/	/	
- ขั้นตอนการสัมภาษณ์			/	/	/	
ขั้นตอนการจัดระเบียบข้อมูล					/	
- ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล					/	
4. ขั้นรวบรวมข้อมูล					/	/
5. สรุปผลการดำเนินงาน						/

ตารางที่ 2 ส่วนที่ 2 ตารางการสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัยจากภาพจิตรกรรมทั้งกาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต โดยสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในส่วนที่ 1 มาเป็นแรงบันดาลใจแลแนวทางในการสร้างสรรค์

แผนการดำเนินงาน	6 เดือน					
	1	2	3	4	5	6
1. ขั้นเตรียมการ						
ขั้นตอนการกำหนดแนวทางในการสร้างสรรค์	/					
ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลกับทฤษฎี	/					
2. ขั้นการออกแบบ						
ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล		/				
ขั้นตอนการสรุปเป็นประเด็น เพื่อการสร้างสรรค์		/				
ขั้นตอนการกำหนดแนวความคิด		/				
3. ขั้นดำเนินการ						
ขั้นตอนการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงาน		/				
กำหนด กระบวนการ, พื้นที่ในชุมชน, ห้องปฏิบัติงาน		/				
การสร้างภาพร่าง, การสร้างแบบจำลอง		/				
การสร้างผลงานจริง			/			
- กำหนดรูปแบบ			/			
- กำหนดเทคนิควิธีการ			/			
- กำหนดวัสดุอุปกรณ์			/			
- กำหนดกระบวนการ			/	/	/	
- ขั้นตอนการติดตั้งผลงาน					/	
ขั้นตอนการตรวจสอบความสมบูรณ์ของผลงาน					/	
ขั้นตอนการวิเคราะห์ผลงาน					/	
4.ขั้นรวบรวมข้อมูล					/	/
5. สรุปผลการดำเนินงาน						/
6. นำเสนอผลงาน						/

5.สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัย

1. แนวคิด ความเชื่อและระบบสัญลักษณ์ในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต

ศิลปะทิเบตนั้นไม่ว่าจะเป็นงานด้านประติมากรรมและจิตรกรรมรวมถึงศิลปะแขนงย่อยอื่น ๆ นั้นล้วนจัดเป็นกลุ่มพุทธศิลป์เป็นศิลปกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชา เป็นภาพแห่งมงคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่น้อมถวายเป็นพุทธบูชาจากชาวทิเบตทั้งหมด คติการนับถือสักการะจึงมีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนานิกายวัชรยาน ซึ่งมีที่มาการลำดับพระนามจากคัมภีร์คหุยสมาซ ในราวพุทธศตวรรษที่ 8 โดยในบันทึกฉบับโบราณได้มีการกล่าวถึงพระนามพระโพธิสัตว์จำนวนมากแต่ไม่มีการจัดหมวดหมู่ เช่นเดียวกับคัมภีร์โบราณอย่างคัมภีร์ปรัชญาปารมิตาก็ได้มีการกล่าวถึงพระนามกลุ่มพระโพธิสัตว์ แต่ไม่มีการจัดสายสกุลที่กระจัดกระจายอยู่เป็นจำนวนมากจนกระทั่งเมื่อมีความเปลี่ยนแปลงในศาสนาฮินดูจนเกิดเป็นลัทธิตันตระ ซึ่งมีอิทธิพลมาสู่พระพุทธศาสนานิกายมหายาน และเมื่อกำเนิดเป็นนิกายวัชรยานที่แยกมาจากมหายาน จึงทำให้เกิดคติการนับถือสกุลพระพุทธเจ้าและกลุ่มพระโพธิสัตว์ โดยรวบรวมไว้และจัดแบ่งเป็นสกุลดังที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์คหุยสมาซ กล่าวโดยสรุปก็คือ นิกายวัชรยานถือว่าโลกนี้ประกอบขึ้นด้วยชั้น 5 ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขารและวิญญาณ ซึ่งเป็นสภาวะที่ไม่มีจุดเริ่มต้นและไม่มีที่สิ้นสุด เป็นอนัตตาของสรรพสิ่ง เพราะรูป เวทนา สัญญาสังขาร และวิญญาณ หรือชั้น 5 นั้น ไม่เที่ยง มีความแปรผันไปเป็นธรรมดาและไม่มีตัวตนที่เที่ยงแท้ และสภาวะธรรมดังกล่าวนี้ได้เป็นที่มาของพระยานิพุทธทั้งห้าได้รับยกย่องว่าเป็นตันตระกุลของพระพุทธเจ้าและพระโพธิสัตว์ต่าง ๆ ในเวลาต่อมา นอกจากนี้พุทธศาสนานิกายวัชรยานแบบทิเบตยังได้แบ่งพระพุทธรูปตามคติความเชื่อของชาวทิเบตแบ่งเป็น 3 พระองค์ ได้แก่ ธรรมกาย สัมโภคกาย และนิรมาณกาย ประกอบด้วย (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2552:1)

- 1) ธรรมกายแห่งพระพุทธเจ้า คือ พระอาทิพุทธะ
- 2) สัมโภคกายแห่งพระพุทธเจ้า คือ พระยานิพุทธะ
- 3) นิรมาณกายแห่งพระพุทธเจ้า คือ พระมานุชิพุทธะ

ดังนั้นพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในศิลปะทิเบตจึงมีความเกี่ยวข้องกับสายสกุลพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ เทพผู้พิทักษ์และธรรมบาลในพุทธศาสนาวัชรยาน

ด้วยความเชื่อพื้นฐานของพุทธศาสนิกชนชาวทิเบตที่ว่าการสร้างพุทธศิลป์นั้น ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมทั้งภาพหรือพุทธศิลป์ประเภทอื่นจะนำมาซึ่งบุญกุศลแรงกล้า อันเป็นประโยชน์ต่อผู้ศรัทธาและเพิ่มพูนความสุขในกายภาคหน้า รวมทั้งยังเชื่อว่าจะสามารถช่วยให้สิ่งเลวร้ายกลับกลายเป็นดีขึ้นได้ ดังนั้นจึงมีผู้ที่ต้องการว่าจ้างจิตรกรให้สร้างจิตรกรรมทั้งภาพขึ้นด้วยเหตุผลนี้ บ่อยครั้งจะได้รับคำแนะนำจากผู้รู้ด้านพระพุทธศาสนาหรือจากโหราจารย์ ให้สร้างรูปเคารพ

ที่มีอำนาจด้านการขจัดอุปสรรคทางกายและทางใจ หรือให้ผลสัมฤทธิ์ตามที่ผู้ว่าจ้างประสงค์ อาทิ สร้างรูปพระนางตาราเพื่อให้ผลด้านขจัดอุปสรรคและปกป้องคุ้มครองหรือสร้างรูปพระอมิตาภะ เพื่อให้ผลด้านการมีชีวิต ยืนยาว เป็นต้น เมื่อสร้างจิตรกรรมทั้งการูปเคารพตามที่ผู้ว่าจ้างประสงค์แล้ว บ่อยครั้งที่ผู้ว่าจ้างจะสวดหรือท่องมนต์ประจำพระพุทธรูปหรือพระโพธิสัตว์องค์นั้นๆ ด้วย (David P. Jackson and Janice A. Jackson, 1984: 9)

การสร้างจิตรกรรมทั้งกาอุทิศแก่บุคคลอันเป็นที่รักหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งได้เสียชีวิตลง โดยจะว่าจ้างในนามของผู้เสียชีวิต ทั้งนี้เพื่อให้บุญกุศลในการสร้างจิตรกรรมทั้งกาส่งผลต่อการเกิดใหม่ในชาติภพที่ดีขึ้นของผู้เสียชีวิต จิตรกรรมทั้งกาที่ถูกสร้างตามเงื่อนไขนี้จะต้องสร้างให้เสร็จภายใน 49 วันหลังจากบุคคลนั้นได้เสียชีวิตลง ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวถูกเชื่อว่าเป็นช่วงของชีวิตหลังความตายก่อนการกลับไปเกิดใหม่อีกครั้ง ก่อนขั้นตอนการวาด พระสงฆ์จะเลือกพระพุทธรูปหรือพระโพธิสัตว์องค์ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการวาด โดยการอ้างอิงคัมภีร์โหราศาสตร์หรือบางครั้งวิเคราะห์จากประวัติผู้ตาย (David P. Jackson and Janice A. Jackson, 1984: 9)

การสร้างสรรคจิตรกรรมทั้งกาใช้ประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาและใช้สำหรับการสักการะ โดยถือว่าจิตรกรรมทั้งกาเป็นพระปฏิมาองค์หนึ่งประเพณีการสักการะจิตรกรรมทั้งกาที่โดดเด่นของทิเบตคือ การคลี่จิตรกรรมทั้งกาขนาดใหญ่ในโอกาสสำคัญ เช่น วันวิสาขบูชา เทศกาลโซ (Shoton Festival หรือ เทศการโยเกิร์ต) หรือวันสำคัญประจำพระพุทธรูปหรือพระโพธิสัตว์เป็นต้น วัดสำคัญแต่ละวัดจะกำหนดช่วงเวลาการคลี่จิตรกรรมประจำวัดแตกต่างกันออกไปซึ่งโดยปกติแล้วจะนำคลี่ออกปีละครั้งในทุกๆปีเพื่อให้พุทธศาสนิกชนสักการะจิตรกรรมทั้งกาขนาดใหญ่ลักษณะนี้ส่วนใหญ่ถูกสร้างขึ้นจากผ้าไหม ทำให้ชิ้นงานมีความคงทนและง่ายต่อการดูแลรักษา

2. รูปแบบจิตรกรรมทั้งกาในประเทศไทย

จิตรกรรมทั้งกาจำนวน 12 ภาพที่ถูกเก็บรักษาไว้ที่วัดโพธิ์เย็นและมูลนิธิพันดารา แบ่งตามสถานะของบุคคลองค์ประธานในภาพได้ 4 ประเภท คือ พระพุทธรูป, พระโพธิสัตว์, พระธรรมบาล และพระอาจารย์และบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ของทิเบต

- (1) พระพุทธรูป ได้แก่ พระยานิพุทธรูป 5 พระองค์, พระโฆษชัยคุรุไวฑูรย์ประภา
- (2) พระโพธิสัตว์ ได้แก่ พระมัญชุศรี 5 พระองค์ พระนางตารา พระอจละ และพระนางมหายุรี
- (3) พระธรรมบาล ได้แก่ พระยมาตกะ
- (4) พระอาจารย์และบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ของทิเบต ได้แก่ พระปัทมสัมภา

จิตรกรรมทั้งกาที่เป็นกรณีศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ถูกนำเข้ามาจากต่างประเทศทั้งหมด โดยแบ่งเป็นจิตรกรรมทั้งกาที่ถูกนำเข้ามาในประเทศไทยระยะแรกได้แก่ จิตรกรรมทั้งกาของวัดโพธิ์เย็นถูกนำเข้ามาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาจีนนิกายในประเทศไทย และอีกกลุ่มคือจิตรกรรมทั้งกาที่ถูกนำเข้ามาในสมัยปัจจุบัน ซึ่งในกลุ่มนี้ผู้ศึกษาได้นำจิตรกรรมทั้งกาของมูลนิธিপันดารามาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นกลุ่มนักวิชาการที่มุ่งเน้นเผยแพร่ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของทิเบต โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาในลัทธิวัชรยานของทิเบต

จิตรกรรมทั้งกาของมูลนิธিপันดาราที่ถูกนำเข้ามาจากพื้นที่ซึ่งมีชาวทิเบตอาศัยอยู่แต่เดิม คือ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ภูมิภาคปกครองตนเองทิเบต และนำมาจากพื้นที่ปัจจุบันที่ชาวทิเบตลี้ภัยเข้าไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ได้แก่ อินเดียและเนปาล

ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้แบ่งการวิเคราะห์รูปแบบทางศิลปกรรมของจิตรกรรมทั้งกาแบบทิเบตออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) องค์ประกอบ 2) รูปทรง 3) การใช้สี การไล่น้ำหนัก การใช้เส้น และลวดลาย

รูปแบบศิลปกรรมของจิตรกรรมทั้งกาของวัดโพธิ์เย็นและมูลนิธিপันดารานั้น จะเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบจิตรกรรมทั้งกาทิเบตภาคกลางเป็นรูปแบบโดยทั่วไปที่นิยมสร้างในทุกภูมิภาคของทิเบต และเป็นรูปแบบโดยทั่วไปของพุทธศิลป์ที่ถูกสร้างเนื่องในลัทธิวัชรยานแบบทิเบตด้วย รูปแบบนี้มีลักษณะเหมือนกับสกุลช่างเมนรี ทั้งเก่าและใหม่ ที่ได้รับการอุปถัมภ์จากนิกายเกลุกซึ่งเป็นนิกายประจำองค์ทะไลลามะ จิตรกรรมทั้งกาของวัดโพธิ์เย็นที่ถูกนำมาจากบริเวณพรมแดนจีนที่ติดกับทิเบต (ก่อนปี ค.ศ. 1959) ซึ่งผู้ศึกษาสันนิษฐานว่าอยู่ภายในอาณาเขตของแคว้นคามหรือบางส่วนของแคว้นอัมโดของทิเบต มีรูปแบบของจิตรกรรมทั้งกาทิเบตภาคกลางเช่นกัน ดังนั้นจึงสะท้อนให้เห็นถึงการรับอิทธิพลของพุทธศิลป์ในลัทธิวัชรยานแบบทิเบตเข้ามาในดินแดนจีน สำหรับจิตรกรรมทั้งกาของมูลนิธิปันดาราซึ่งมีแหล่งที่มาจากภูมิภาคต่าง ๆ ในทิเบตและบางภาพมาจากภายนอกทิเบต หลายภาพแสดงให้เห็นถึงรูปแบบจิตรกรรมทั้งกาทิเบตแบบภาคกลางหรือแบบสกุลช่างเมนรีเช่นกัน โดยมีที่มาจากทั้งในทิเบตภาคกลาง (กรุงลาซา) และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (แคว้นอัมโด) รวมทั้งถูกนำมาจากดินแดนที่มีชาวทิเบตอพยพไปอาศัยอยู่ เช่น ประเทศอินเดียและเนปาล เป็นต้น

ตารางที่ 4 สรุปรูปแบบทางศิลปกรรมในภาพจิตรกรรมทั้งกาของวัดโพธิ์เย็นและ
มูลนิธิพันดารา

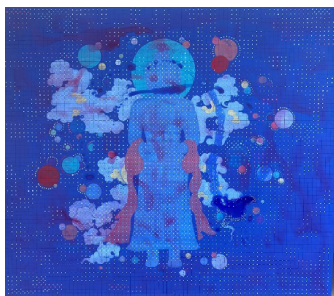
หมวด	รายนาม	วรรณะ	ความหมาย
พระพุทธเจ้า	พระไวโจระนะ	สีขา	ผู้ไม่หวั่นไหว,ผู้ปราศจากความ โกรธ
	พระอักโษภยะ	สีน้ำเงิน	ธรรมะที่มั่งคั่งไม่สั่นคลอน
	พระรัตนสัมภวะ	สีเหลือง	ประธานธรรม,ประธานความอุดม สมมบูรณ์
	พระอมิตาภะ	สีแดง	ปัญญานอันบริสุทธิ์ส่องสว่างและ แผ่ซ่าน
	พระอโมขสิทธิ	สีเขียว	ผู้สำเร็จโดยไม่พลาด
พระพุทธเจ้า องค์อื่นๆ	พระโกษัษฐ	สีน้ำเงินเข้ม	พระพุทธเจ้าแห่งแพทย์ผู้ ปลดเปลื้องความเจ็บปวดทุกข์ ทรมาน
พระโพธิสัตว์	พระมัญชุศรี	สีเหลือง,สีขา,สีดำ	บุคลาธิฐานด้านปัญญา
	พระนางตารา	สีขา,สีเขียว	ผู้ก้าวข้ามสังสารวัฏสู่การหลุดพ้น
	พระอจละ	สีขา	ผู้ไม่หวั่นไหว
	พระนางมหามายูรี	สีขา,เหลือง (แตก ต่างตามสถานะ)	ปัญจรักษา,ปกป้องผู้นับถือพ้นจาก สิ่งชั่วร้ายและโรคภัย
ธรรมบาล	พระยฆานตกะ	สีน้ำเงิน,สีดำ	ผู้ทำลายกิเลสทั้ง 5 ได้แก่ โลภ,โกรธ,หลง,เย่อหยิ่งและอิจฉา
บุคคลสำคัญ	พระปัทมสัมภวะ	แตกต่างกันตามปาง ทั้ง 8	การถ่ายทอดธรรมที่หลากหลาย ตามสติปัญญาของศิษย์

ตารางที่ 4 ตารางวิเคราะห์รูปแบบทางศิลปกรรมในภาพจิตรกรรมทั้งกาของวัดโพธิ์เย็นและมูลนิธิพันดารา

สถานที่	แหล่งที่มา	ลักษณะร่วมทางศิลปกรรม	ลักษณะเด่นทางศิลปกรรมและภูมิภาค
วัดโพธิ์เย็น	พรหมแดนจินตดิกับทิเบต (ก่อน ค.ศ.1959)	องค์ประกอบ : เน้นบุคคล องค์ประธานมีขนาดใหญ่สุด และอยู่กึ่งกลาง บุคคลบริวารอยู่โดยรอบมีขนาดเล็ก จัดวางอย่าง สมมาตร รูปทรง : รูปทรงบุคคล เครื่องทรงและเครื่องประดับ ถูกสร้างตามที่กำหนดไว้ใน ประติมานวิทยา ทิวทัศน์ได้ รับอิทธิพลจีน	รูปแบบภาคกลาง 1.นิยมใช้สีเขียวและน้ำเงิน แทนท้องฟ้าและทุ่งหญ้าบริ เวรภาคหลัง 2.สีสันสดใส 3.นิยมใช้สีทองวาดคู่กับสีเข้ม 4.ประภาวสีนิยมใช้สีน้ำเงินเข้ม ประดับลวดลายทองและรัตนะ 5.เส้นรัศมีใช้สีทองและสลับ พื้นปลา รูปแบบภาคตะวันออกเฉียง
มูล นิธิ พัน ดารา	ทิเบตภาคกลาง ทิเบตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	การใช้สี การไล่น้ำหนัก การ ใช้เส้นและลวดลาย : นิยม ใช้เส้นรอบนอกสร้างรูปทรง และตกแต่งรายละเอียด มากกว่าการไล่น้ำหนักเพื่อ สร้างปริมาตร สีของเส้นนิยม ใช้สีแดงและน้ำเงิน	รูปแบบภาคตะวันออกเฉียง เหนือ1.ไม่ใช้สีสันสดใส 2.สีพื้นหลังเบาบาง โดยใช้สี เข้มเฉพาะรูปทรง 3.เส้นรอบนอกจางลงไปกับ พื้นหลัง 4.ประภาวสีโปร่งแสง 5.เส้นรัศมีนิยมใช้ สีแดงและ น้ำเงินเป็นเส้นรั้วโค้งหรือสลับ พื้นปลา

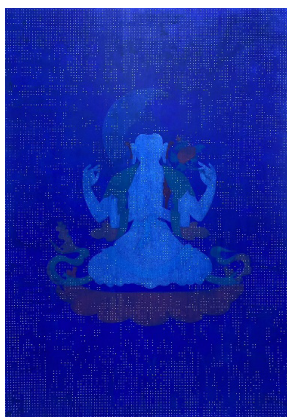
การสร้างสรรคงานจิตรกรรมร่วมสมัย

การสร้างสรรคผลงานในครั้งนี้ได้มีการศึกษาข้อมูลซึ่งมีที่มาการศึกษาภาพจิตรกรรมทั้งกาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบตโดยอาศัยรูปแบบและระบบสัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพทั้งกาและนำมาสร้างสรรคจิตรกรรมร่วมสมัยในรูปแบบนามธรรมและกึ่งนามธรรม ภายใต้แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ ธรรมบาล ในพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึงผู้บำเพ็ญหรือผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษา แนวคิด ความเชื่อ ระบบสัญลักษณ์ในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต วิเคราะห์ข้อมูลจิตรกรรมทั้งกาได้แก่วัดโพธิ์เย็นและมูลนิธิพันดาราและสร้างภาพร่างจากข้อมูลที่ได้ในขั้นต้นสร้างสรรคเป็นผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยจำนวน 9 ชิ้นและนำเสนอผลงานสู่สาธารณะในรูปแบบการจัดนิทรรศการศิลปะในสถานที่เหมาะสม

ภาพที่ 1 ภาพ สัมโภคกาย สีอะคริลิกบนแคนวาส ขนาด 50 x 70 ซม.

ภาพที่ 2 ภาพ โอม มณี ปัทเม หุม สีอะคริลิกบนผ้าใบ ขนาด 50 x 70 ซม.

ภาพที่ 3 ภาพ มหากรุณา สีอะคริลิกบนแคนวาส ขนาด 155 x 110 ซม.

ภาพที่ 4 ภาพ In the Dream of wisdom สีอะคริลิกบนแคนวาส ขนาด 115 x 110 ซม.

ภาพที่ 5 ภาพ ธรรมบาล สืออะคริลิกบนแคนวาส ขนาด 120 x 150 ซม

อภิปรายผล

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยจำนวน 9 ภาพ เกิดจากการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับภาพจิตรกรรมทั้งกในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบตที่มีเนื้อหาด้านพุทธปรัชญา รูปแบบและองค์ประกอบของภาพจิตรกรรมทั้งกมาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยแบบนามธรรมและกึ่งนามธรรม ซึ่งเป็นจุดเด่นในการสร้างสรรค์ที่แตกต่างไปจากการสร้างสรรค์จิตรกรรมทั้งกแบบดั้งเดิมแต่ยังอาศัยเนื้อหาและระบบสัญลักษณ์บางอย่างที่เป็นส่วนสำคัญของจิตรกรรมทั้งกในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต

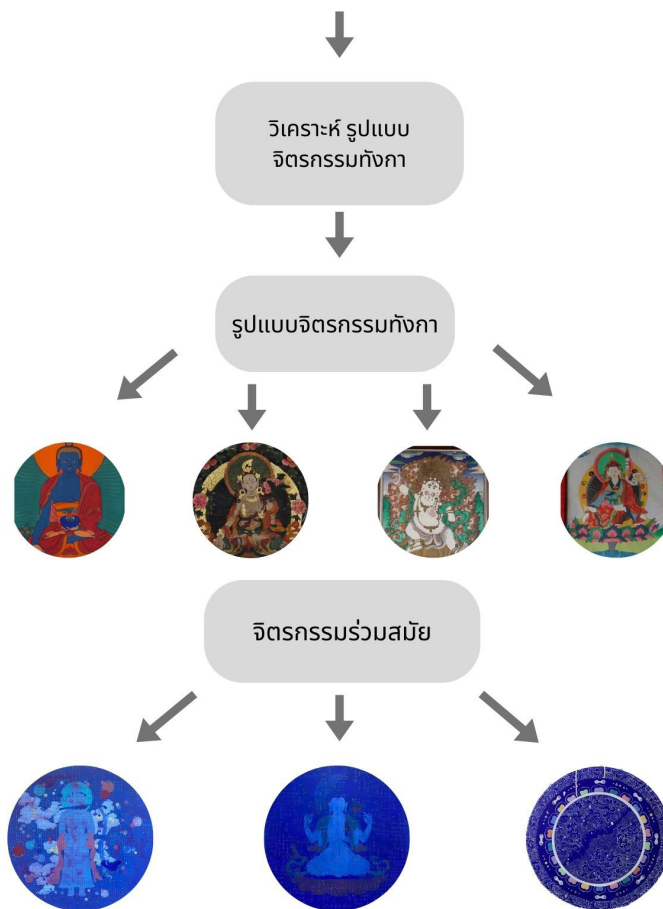
ในส่วนการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ความเชื่อและระบบสัญลักษณ์ที่ปรากฏในพุทธศาสนา วัชรยานแบบทิเบตพบมีความสอดคล้องกับ ชัญฉิกกา มนาปี ที่ศึกษาถึงอิทธิพลของพุทธศาสนานิกายวัชรยานจากประเทศอินเดียที่ส่งผลกระทบต่อประเทศใกล้เคียง และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเกี่ยวกับความเชื่อในพุทธศาสนานิกายมหายานและคัมภีร์ต่างๆและเผยแพร่เข้าสู่ทิเบต (ชัญฉิกกา มนาปี, 2558: 23) พระมหาจักรพล อาจารย์สุโภ และ พระสุทธิสารเมธี กล่าว

ถึงพุทธศิลป์ทางจิตวิญญาณและอักษรมงคลแห่งทิเบต พบได้ในวัตถุข้าวของต่าง ๆ เช่น ทังกา ประติมากรรมสำริดขนาดจิ๋ว รูปปั้นดินเผาขนาดใหญ่ที่ทำด้วยดินเหนียว ปูนพลาสเตอร์ และไม้ การค้นพบนี้ยังบอกเป็นนัยว่าชาวทิเบตเชื่อมโยงตำนานของอักษรมงคลเข้ากับพุทธประวัติ และพลังของพระองค์ ลลิตา ชัยกุล กล่าวไว้ว่าการสร้างสรรค์จิตรกรรมทังกาแบบดั้งเดิมนั้นมีความเคร่งครัดและกฎเกณฑ์ในการสร้างที่สืบทอดกันมาเป็นประเพณีการสร้างจิตรกรรมทังกา ซึ่งเปรียบเหมือนพระปฏิมาในวัฒนธรรมทิเบตนั้น ศิลปินผู้วาดจำเป็นต้องทราบเนื้อหาทางพุทธปรัชญารวมทั้งรูปลักษณะของพระพุทธรูปเจ้าและพระโพธิสัตว์แต่ละพระองค์เพื่อถ่ายทอดลงในจิตรกรรมทังกาได้อย่างถูกต้องตรงตามที่ระบุไว้ในคัมภีร์ทางศาสนา (ลลิตา ชัยกุล, 2554: 138)

สอดคล้องกับที่ อาจารย์ ศุภโชค สายชุม ณ อยุธยา (ศุภโชค สายชุม ณ อยุธยา, 2566 : สัมภาษณ์) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ในแง่ของการสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัยสามารถประยุกต์ใช้ระบบสัญลักษณ์เพื่อสื่อสารและถ่ายทอดความคิดหรือหลักปฏิบัติในพุทธศาสนา เช่นกันเดียวรูปแบบของจิตรกรรมทังกาก็สามารถเป็นตัวอย่างที่ดีของการจัดวางองค์ประกอบภาพที่เกี่ยวข้องในพุทธศาสนา อาทิ การวางตำแหน่งบุคคลหลักหรือรอง ตามลำดับความสำคัญและหากทัศนยะของศิลปินไม่ได้มุ่งหวังที่จะเชื่อมโยงเนื้อหาหรือแนวคิดแบบดั้งเดิมก็สามารถสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ ซึ่งมีปรากฏตัวอย่างอยู่ในงานจิตรกรรมร่วมสมัยของศิลปินชาวทิเบต โดยการสร้างสรรค์ไม่ได้จำกัดกรอบอยู่แค่ในรูปแบบประเพณีดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม ศิลปินผู้สร้างสรรค์ ควรมีความรู้ความเข้าใจในประเพณีดั้งเดิมด้วย เพื่อที่จะสามารถพัฒนาต่อยอดด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวยังสอดคล้องเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการวาดภาพจิตรกรรมทังกา

ด้วยเหตุนี้การสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัยจากภาพทังกาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบตจึงอาศัย เนื้อหาทางพุทธปรัชญาและระบบสัญลักษณ์จากภาพจิตรกรรมทังกาที่ได้ศึกษามาพัฒนาผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยในรูปแบบนามธรรมและกึ่งนามธรรมและนำเสนอผลงานสู่นิทรรศการพุทธศิลป์กรรมให้เกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจในงานศิลปะและพุทธศาสนาต่อไป

องค์ความรู้จากงานวิจัย

แผนภาพ 1 การสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัยจากภาพจิตรกรรมทังกา

การสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัยจากภาพทังกาในพุทธศาสนวัชรยานแบบทิเบต สามารถวิเคราะห์รูปแบบจิตรกรรมทังกาออกมาได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ภาพพระพุทธรูปเจ้าภาพพระโพธิสัตว์ ภาพธรรมบาลและภาพบุคคล สามารถทำให้เข้าใจถึงรูปแบบและระบบสัญลักษณ์ของภาพจิตรกรรมทังกาแบบทิเบต เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวจึงนำมาสู่กระบวนการสร้างสรรค์เป็นจิตรกรรมร่วมสมัยรูปแบบนามธรรมและกึ่งนามธรรม จำนวน 9 ภาพซึ่งจะมีเนื้อหาที่แตกต่างกันไปในแต่ละภาพ

สรุป

การสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ได้มีการศึกษาข้อมูล และจัดวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนโดยอธิบายเฉพาะการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมจำนวน 9 รูปภาพ ซึ่งมีที่มาการศึกษาภาพจิตรกรรมทั้งกาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบตโดยอาศัยรูปแบบและระบบสัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพทั้งกาและนำมาสร้างสรรค์จิตรกรรมร่วมสมัยในรูปแบบ นามธรรมและกึ่งนามธรรม ภายใต้แนวคิดความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ ธรรมบาล ในพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึงผู้บำเพ็ญหรือผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น โดยมีขั้นตอนการสร้างสรรค์ดังนี้ ศึกษา แนวคิด ความเชื่อ ระบบสัญลักษณ์ในพุทธศาสนาวัชรยาน ศึกษารูปแบบภาพจิตรกรรมทั้งกาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบต วิเคราะห์ข้อมูลจิตรกรรมทั้งกาที่พบในประเทศไทยได้แก่ วัดโพธิ์เย็นและมูลนิธิพันดารา สร้างภาพร่างจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ในขั้นต้น โดยมีแนวคิดเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์และธรรมบาลและขั้นตอนสำหรับการสร้างสรรค์ผลงานโดยกำหนดรูปแบบ ทางศิลปะ ได้แก่ นามธรรม (abstract) และ กึ่งนามธรรม (semi-abstract) กำหนดเทคนิคสีอะคริลิกบนแคนวาส ขนาดต่างๆ สร้างสรรค์เป็นผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยจำนวน 9 ชิ้นและนำเสนอผลงานสู่สาธารณะในรูปแบบการจัดนิทรรศการศิลปะในสถานที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะงานวิจัย

การศึกษาภาพจิตรกรรมทั้งกาในพุทธศาสนาวัชรยานแบบทิเบตในการวิจัยนี้สามารถนำมาเป็นแนวทางพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ ด้วยข้อมูลทางด้านทัศนธาตุและระบบสัญลักษณ์ที่ได้จากการศึกษานี้ สามารถเพิ่มขอบเขตการสร้างสรรค์ของงานจิตรกรรมในรูปแบบ นามธรรมและกึ่งนามธรรมประเภทอื่นๆได้มากขึ้น เช่น ประติมากรรมและสื่อผสม หรือสื่อชนิดอื่นๆ ส่วนกระบวนการสร้างสรรค์แบบทำซ้ำในผลงานจิตรกรรมยังสามารถเป็นแนวทางในการฝึกปฏิบัติสมาธิเพื่อพัฒนาทางด้านจิตใจในโอกาสต่อไป

บรรณานุกรม

- ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2558). **ศิลปะทิเบต**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี มหณรงค์ชัย. (2546). **พระพุทธศาสนาหายาน**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สยาม.
- ลลิตา ชัยกุล. (2554). **พุทธจิตรกรรมทั้งกาลีในลัทธิวัชรยานแบบทิเบตที่เก็บรักษาไว้ที่วัดโพธิ์เย็น (โผนเหยงยี่) อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรีและมูลนิธิพันดารา อำเภอเมืองจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต** ภาควิชาทฤษฎีศิลป์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัยธิกา มานาปี. (2558). **การศึกษาคติความเชื่อและรูปแบบหัวข้อที่พบในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต**. ภาควิชาโบราณคดี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชานี แสงภักดี. (2558). **แนวคิดเรื่องโพธิสัตว์จรียาในพระพุทธศาสนาหายาน. สารนิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต**. สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาจิรศักดิ์ จิระโม. (2558). **ศึกษาโพธิสัตว์ศิลป์ในพระพุทธศาสนาหายาน. สารนิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต**. สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิมาน คมกัปปญโญ. (2558). **ศึกษาอิทธิพลของตันตระที่มีต่อพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต**. สาขาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศุภโชค สายชุม ณ อยู่ธยา. (2566). **สัมภาษณ์**
- Das, Sarat Chandar. (1979). **A Tibetan = English Dictionary**. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Sharma, Shiv Kumar. (1994). **Painted Scroll of Asia : Hindu, Buddhist and Lamaistic**. New Delhi : Intellectual Publishing Houes.
- David P. Jackson and Janice A. Jackson. (1984). **Tibetan Thangka Painting : Methods And Materials** : London : Serindia Publications.